

STUDENTAVISA I TROMSØ

Organ for Tromsø-studentene
7. årgang - Nr. 3
April 1982

Husleieboi- kotten slutt

SE SIDE 3

NZS- representant i Tromsø

SE SIDE 6

DUK-konferanse om studie- finansiering

SE SIDE 2

Tverrfaglig kvinneforum

SE SIDE 2

Mediautviklinga som jula på kjerringa

SE SIDE 7

Kunsten - et bud- skap i seg selv

Intervju med Herbjørg Wassmo

SE SIDE 5

STUDENTAVISA I UNGMOBS HULE

SE SIDE 4

DUK-KONFERANSE OM STUDIEFINANSIERINGA

Av Frank Larsen

5. og 6. mars arrangerte DUK (De Utdanningssøkendes Kontaktutvalg) en studentsosial konferanse i Konserthuset i Oslo. Konferansen samla representanter for nesten alle de elev- og studentorganisasjonene som er organisert i DUK. Et av hovedtemaene på konferansen var et forslag til ny studiefinansiering.

Bakgrunnen for å ta opp studiefinansieringssystemet til diskusjon, er at regjeringa etter all sannsynlighet vil legge fram en stortingsmelding om studiefinansiering i løpet av våren. Det er derfor viktig at vi ikke blir sittende med hendene i fanget uten å få noen innflytelse over utformingen av stønadsystemet. DUK vedtok 19/11-81 å nedsette en arbeidsgruppe som skulle utarbeide alternative stønadsmodeller og tilbakebetalingsordninger. Gruppen fikk også i oppdrag å vurdere dagens system. Gruppen, i alt 6 personer, var sammensatt av representanter for interesseorganisasjonene NSU, NETS og ANSA samt DUK-representanter i Lånekassa. Ingen av organisasjonene som organiserer utdanningssøkende under 20 år var representert. YLI og NGS var gjentatte ganger blitt bedt om å delta, men prioriterte ikke dette.

KORTSIKTIGE OG LANGSIKTIGE KRAV

Målsettingen for den nåværende studiefinansieringsordninga er å bidra til å fjerne den ulikhet som skyldes geografiske forhold eller økonomiske bæreevne. Det har vært en allmenn enighet om en slik generell målsetting. Det man har vært uenige om, er hvordan stønadsystemet bør utformes og hvor store midler som må settes inn for å oppfylle denne målsettingen. De utdanningssøkende har i de seinere åra opplevd at den nåværende stønadsordninga langsomt men sikkert uthules. De årlige statsbudsjettaksjonene har derfor ofte dreiet seg om å forsvare utsatte skanser. Forslaget til ny studiefinansieringsordning er et forsøk på å argumentere for et system som er bedre og mer sosialt enn dagens. Dette forslaget representerer en radikal nytenkning om studiefinansiering. Man går bl.a. inn for å ta bort stipendene for søkere over 20 år, fordi en mener at en stipendiering gjennom tilbakebetalingsordninga kan virke mer

utjavnende på rekrutteringa til høyere utdanning. Dette er et langsiktig krav. Det vil fortsatt være viktig å bekjempe forslag om verringringer av dagens system.

UNDER 20 ÅR — KUN STIPEND

Lånekassas målsetting for søkere under 20 år har vært full stipendiering, gjennom at 75 % av stønadsbehovet skulle dekkes gjennom det behovsprøvede stipendet og 25 % gjennom borteboerstipendet. Etter dagens ordning er maksimalt stipend kr. 11.600. Dette dekker bare en liten del av de totale utdanningskostnadene. I tillegg skal det svært lave foreldreinntekter til før en søker får utbetalt maks. stipend. Dette skal til en viss grad kunne kompenseres gjennom retten til å ta opp lån. I motsetning til behovsprøvsreglene for stipend, er behovsprøvsreglene for lån forholdsvis liberale. Utnyttingsgraden for lån er imidlertid langt høyere for dem med høye foreldreinntekt enn for dem med lavere inntekter. Gruppen stiller spørsmål ved hvorvidt stønadsystemet for søkere under 20 år er i strid med målsettingen om å bidra til å fjerne ulikhet i utdanningsmuligheter.

Gruppen ønsker å holde fast på prinsippet om at søkere under aldersskillet skal få dekket sitt totale stønadsbehov gjennom stipend. Det foreslås at retten til å ta opp lån fjernes for søkere under 20 år. Dette ut fra en vurdering om at det ikke er rimelig at søkere under 20 år skal kunne stifte gjeld for å få tatt en utdanning. Disse skal få dekket sine utdanningskostnader gjennom stipend som behovsprøves mot foreldrenes inntekt. Maks stipend for en borteboer er satt til 18.700 kr., mens maks stipend for en heimeboer er satt til 11.000 kr. 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn gir fullt stipend, stipendiet trappes ned ved høyere lønn. Det er klart at maksimalbeløpet ikke er nok til å dekke de totale kostnadene, det

forutsettes en viss egen andel. Gruppen legger vekt på at foreldrene har et forsørgeransvar for sine «barn» til de er fylt 20 år. Sammenliknet med dagens system vil de fleste elevene få mer i stipend.

Aldersskillet i stønadsordninga er satt til 20 år fordi en mener at det er det aldersskillet som i størst mulig grad sikrer at søkere i samme utdanning blir vurdert etter samme systemet. Et unntak er søkere i høyere utdanning, som er fylt 19 år. Denne gruppa behandles som søkere over 20 år.

OVER 20 ÅR — IKKE STIPEND

Det nåværende stønadsystemet opererer med stipend til å dekke særutgifter (borteboerstipend, forsørgerstipend til studenter med barn).

Et av målene med dagens stipend må antas å være at de skulle virke gjeldsutjavnende. Stipendene skulle hindre at enkelte studenter oppnådde urimelig høy gjeld. Gruppen stiller et stort spørsmålstegn ved hvorvidt de har en slik funksjon i dag. For det første er de ikke på langt nær store nok til å dekke de merutgiftene de var ment å skulle dekke. For det andre er det ikke sikkert at de grupper som får disse stipendiene er de som har størst stønadsbehov. Og den viktigste faktoren for størrelsen på gjelda, utdanningens lengde, er overhodet ikke gjort til gjenstand for stipendiering.

De stipendene vi mottar i selve utdanningsperioden utgjør ikke den eneste formen for stipendiering. Den alt overveiende stipendieringa foregår etter vi er ferdige med utdanninga, i tilbakebetalingsfasen. For det første skjer der en stipendiering ved at det ikke er løpende renter i studietida. For det andre er lånerenta lavere enn inflasjonen. Dessuten skjer det en stipendiering gjennom skattefradragreglene. Dette er en usosial ordning, fordi det er de grupper som har de høyeste inntektene (og dermed høyest marginalsatt) som

har størst fordel av dagens skattesystem. Det nye forslaget går ut på å kutte ut de tradisjonelle stipendiene og legge all stipendieringa til tilbakebetalingsfasen. Gruppen mener at en slik stipendiering tilfredsstiller de krav til utjavnning av den sosiale, kjønnsmessige og geografiske rekruttering til den høyere utdannelsen.

Konkret foreslås det at kostnadsnormen settes til kr. 39.000 for enslige borteboere. For enslige heimeboere settes den til kr. 29.000. Videre foreslås det en ny tilbakebetalingsordning der terminbeløpet settes lik 3 % av brutto inntekt. Utgangspunktet for forslaget er at «gjennomsnittstudenten» skal komme like godt ut som i dagens system (55.000 i gjeld og 100.000 i inntekt). Det nye systemet favoriserer grupper med lav lønn og/eller høy gjeld. De som vil komme dårligere ut enn med dagens system vil være de som har lavere gjeld og/eller høyere inntekt enn gjennomsnittstudenten.

Systemet har imidlertid den fordel at belastningen er lavest umiddelbart etter utdanninga er avsluttet. Med dagens system er belastningen størst de første årene i tilbakebetalingsfasen. For en «gjennomsnittstudent» blir den totale belastningen den samme, men ulikt fordelt over tid.

KRITIKK AV DEN NYE STØNADSMODELLEN

Representantene for NGS reiste en del kritikk mot forslaget om stønadsordning for søkere under 20 år. De mente at aldersskillet burde være 19 år fordi de fleste som går over fra videregående skole til annen utdanning er i 19 års alderen. De mente også at låneretten for søkere under 20 år burde opprettholdes. I dag er myndighetsalderen 18 år og personer som er myndige bør ha rett til å være økonomisk uavhengig.

Kritikk ble også reist mot forslaget for søkere over 20 år, spesielt mot forslaget om å fjerne stipen-

dene. Det ble hevdet at staten tjener 650 mill. kr. ved at borteboerstipendet fjernes. Videre ble det sagt at vi har få garantier om hva som vil skje i framtida. Hvor stor stipendieringa vil bli med det nye stønadsystemet vil være helt avhengig av rentenivå, skattepolitikk og inflasjon. Det vil være vanskelig å få myndighetene til å godta en tilbakebetalingsordning hvor en betaler 3 % av brutto inntekt skje gjelde for all framtid. Har ikke den årlige økninga av renta på studielån vist oss at vi har få garantier for framtida? Kritikken blir imøtegått av de som hadde utarbeidet forslaget. For det første vil de pengene som blir utbetalt borteboerstipend bli værende i systemet, stipendieringa vil skje i tilbakebetalingsperioden. For de andre er usikkerheten med dagens system ganske stor. I dag utgjør borteboer- og grunnstipendiet litt over 20 % av kostnadsnormen. Bortimot 80 % av kostnadsnormen får vi utbetalt i form av lån. Hvordan renta på dette låne vil utvikle seg, har vi studenter liten kontroll over. Det nye stønadsystemet innebærer at all stipendiering skjer i tilbakebetalingsperioden. Hva en får i lønningsskissen blir dermed avhengig av hvor stor prosentatsen blir. Det er derfor grunn til å tro at arbeidstakerorganisasjonene vil bekjempe et hvert forsøk på å heve prosentatsen. Det nye stønadsystemet kan innebære at studentene kan spille på lag med andre grupper samfunnet.

DISKUTER FORSLAGET!

Forslaget til DUKs studiefinansieringsgruppe skal opp som sak på NSUs Landsting 25.-27. mars. Før det skal fattes endelig vedtak skal forslaget ut til høring. NSU tar sikte på å fatte endelig vedtak, seinest innen 1/10-82. Det er viktig at det kommer i gang en skikkelig debatt om studiefinansiering på instituttene. Spesielt bør en vurdere konsekvensene av å fjerne stipendene for søkere over 20 år.

Tverrfaglig kvinneforum i Tromsø?

Av Anne Ma Uberg

Onsdag 31. mars vil det bli arrangert et møte med følgende dagsorden: Hva kan vi få ut av et tverrfaglig kvinneforum i Tromsø? Sted: Institutt for samfunnsvitenskap, Odd-Berg-bygget, i kantina 3. etg. kl. 19.00.

Bakgrunnen for diskusjon om tverrfaglig kvinneforum er at vi som «fikk lov» å dra på Kvinnekonferansen i NSU i Oslo høsten 1981, føler oss forpliktet til å «tilbakeføre» noen av de ideene som ble gjort oss til del da.

Temaene på konferansen hadde stor spennvidde og jentene som deltok kom fra ulike fag: Historie, pedagogikk, musikk, samfunnsvitenskap, sosialøkonomi, teologi, tysk, nordisk, fransk, medisin,

EDB, geologi, for å nevne noen.

Temaene ble tatt i innledning og ble diskutert i grupper etterpå: Kjønnsopplæring og hekseprosesser, framveksten av det borgerlige kvinneideal, kvinnesyn i bibelske myter, myteteori og mytetolkning, humaniora i krise, myter om den onde stemor, eksempler på bruk av kvinnehistorie i litteraturen og separat kvinneorganiserings. Disse temaene ble belyst fra flere teoretiske og faglige synsvinkler av innleiderne og etterpå i gruppediskusjonene.

Jeg tror de fleste av oss som var på konferansen fant temaer av interesse og også lærte mye. Det var en positiv opplevelse at vi i gruppe-

diskusjonene, som var sammensatt av jenter med ulik faglig bakgrunn, var i stand til å diskutere og forstå hverandre på tvers av fagskillene, og attpåtil få mye ut av det. — Her er vi ved sakens kjerne. I Oslo, Bergen og Trondheim har jentene institusjonalisert disse erfaringene og dannet tverrfaglige kvinneforum. I fjorårets program for Oslos tverrfaglige Kvinneforum heter det bl.a. at «tverrfaglig kvinneforum i Oslo er ment å være et forum der jenter kan ta opp faglige problemstillinger som opptar dem spesielt problemstillinger som sjelden kommer fram på det mannsdominerte universitet. Det er et sosialt forum,

et forsøk på å lage en lomme der prestasjonskrav og bløffmakeri kan erstattes av en tryggere samværsform. Vi vil forsøke å ta vare på hverandre i universitetsmiljøet, og også å ta vare på kvinneerfaringene som glemmes eller glemmes i fagene». (sitat slutt)

Dette har jeg ikke sitert fordi jeg mener at et eventuelt tverrfaglig kvinneforum i Tromsø nødvendigvis skal følge samme linje, men for å gi et eksempel på hva et slikt forum kan være.

Kvinneforum ja, det vil jo si et forum drevet av jenter. Men hva skal det innebære at dette forumet er tverrfaglig? Dette er også et spørsmål vi måtte diskutere og leg-

ge innhold til. I programmet fra Oslo heter det videre at når de kaller det tverrfaglig, så betyr det at mye av de tar opp ikke kan behandles innenfor ett fag. På lengre sikt håper de at de kan utvikle teori om og på felter som faller utenfor eller overlapper de tradisjonelle faggrensene, og som derfor ikke behandles tilfredsstillende innen disse. Å åpne for en slik tverrfaglighet utfra kvinneperspektivet er ikke bare en kvinnepolitisk, men også en fagkritisk målsetting. (Sitat slutt)

STUDENTAVISA

I TROMSØ

Organ for Tromsø-
studentene

7. årgang - Nr. 3 - April 1982

Toril Ringholm (ansv.)
Pål Pedersen
Vigdis Anita Nilsen (ansv.)
Ingrid Mathisen
Tone G. Johannesen

Adr. Søndre Tollbugt. 7b, Tromsø
Tlf. 81715.

Studentavisa er organ for studentene ved
Univ. i Tromsø og kommer ut ca. en gang i
måneden.

Redaksjonen er valgt på Sos. Fronts
politiske grunnlag.

Trykt i 1600 eks.

Husleieboykotten slutt — hva så?

AV JARLE WEIGÅRD

Tiden er nå inne til å begynne oppsummeringen av vårens studentpolitiske begivenhet — den landsomfattende husleieboikotten. Diskusjonen om hva som ble gjort riktig eller galt i forbindelse med denne boikotten, og om husleie-

boikott som aksjonsform i allminnelighet er forlengst igang og må fortsette. Bare ved å få avklart slike spørsmål kan vi stå bedre rustet til fremtidige «slag». Dette er ment som et personlig innlegg i den debatten.

Mange er i dag desillusjonerte og forbannet over at boikotten ble nedlagt uten at de store resultatene var oppnådd. Reaksjonene retter seg vel særlig mot den sentrale aksjonsledelsen i DUK (De Utdanningsøkendes Kontaktvalg), men også mot oss i den lokale aksjonskomiteen.

Jeg forstår selvsagt at mange reagerer slik, selv om jeg tildels kan være uenig i premissene. Men risikoen for slike frustrasjonstendenser måtte man regne med på forhånd. De vil komme som en nesten uunngåelig følge av enhver aksjon som ikke når frem til de mål en har satt seg — og det er det ikke mange studentaksjoner som har gjort til nå.

HUSLEIEBOIKOTTENS MULIGHETER

Dette har sammenheng med hvordan velferdstilbudet for oss studenter er organisert, og dermed med hvilken reell mulighet vi har til å påvirke vår egen økonomiske situasjon. Gjennom samskipnads-systemet har nemlig staten lagt inn en effektiv buffer mellom seg selv og studentene: Fordi samskipnadene er organisert som selvstendige bedrifter har ikke staten noe umiddelbart ansvar for å løse økonomiske problemer som samskipnadene måtte komme opp i, f.eks. som følge av en husleieboikott. Når studentene innleder en slik boikott «rettet mot staten» kan derfor staten — iallfall i prinsippet — rolig bli sittende å se på mens studentene og samskipnaden tar livet av hverandre i en lokal batalje der permitteringer og utkastelsestrussler etter hvert vil bli viktige ingredienser.

Men hvorfor oppfordrer man til å gå til husleieboikott dersom man har et slikt pessimistisk syn på denne aksjonsformens muligheter? Jeg tror tankegangen til en del av de personene som stod sentralt i planleggingen av aksjonen var at dette skulle bli en «annerledes» husleieboikott i forhold til de som hadde vært tidligere. Disse har stort sett resultert i det ovenfor skisserte slagsmål mellom samskipnad og studenter, der de ansatte og den offentlige opinion er blitt mobilisert mot studentene inntil disse har måttet kapitulere mer eller mindre med halen mellom beina.

Denne gangen satset man på å unngå en slik utvikling. Man ville unngå at aksjonen utviklet seg til et oppgjør mellom de parter som har felles interesser når det gjelder å få bedret studentenes og samskipnadens økonomi — studentene, de ansatte og samskipnadens ledelse. Men dette kunne bare skje ved at boikotten ble av relativt kort varighet. Det ble satset på bredest

mulig oppslutning på landsbasis og den hardeste mulige aksjonsform — full leieinnbetalingsstopp — for dermed å få markert støtten for kravene på den mest effektfulle måte. Samtidig mente man at aksjonen burde avsluttes før den begynte å gå i oppløsning innenfra — slik denne typen aksjoner erfaringsmessig gjør etter en tid. Derfor opererte man i DUK-ledelsen allerede på planleggingsstadiet med et tidsperspektiv for aksjonens varighet på 1-2 måneder.

Problemet var at dette spørsmålet kunne man vanskelig legge frem for leieboerne til avgjørelse på forhånd. Dersom det allerede i utgangspunktet ble allminnelig kjent hvor lenge boikotten skulle pågå, ville en vesentlig del av effekten bli borte. Derfor fikk man heller ikke diskutert de mer grunnleggende problemene i tilknytning til husleieboikott som aksjonsmiddel. Det som i utgangspunktet så ut som en enhetlig oppfatning blant alle landets aksjonister om boikottens mål og mening, viste seg etter hvert å inneholde kimen til en ganske dyp motsetning. Denne ble tydelig — om ikke før — så når spørsmålet om avblåsing av aksjonen ble satt på dagsorden.

POLITISK ELLER ØKONOMISK PRESSMIDDEL?

Forenklet kan man si at skillelinjen gikk mellom de som la hovedvekten på den politiske effekten av boikotten (bl.a. DUK-ledelsen) og de som ville legge størst vekt på dens økonomiske effekt (i første rekke representert ved aksjonskomiteen i Tromsø var delt i dette spørsmålet, med bl.a. undertegnede som representant for det første synet).

Det synet at husleieboikott er å betrakte som et i det vesentlige politisk pressmiddel følger nok så naturlig av de premissene som er trukket opp foran: Vi rammer ikke staten økonomisk ved å gå til husleieboikott, bare samskipnadene, og samskipnadene kan ikke gi oss hverken høyere borteboerstipend eller lavere husleie (dersom ikke statstilskuddet økes). Men dersom vi har gode argumenter for rimeligheten i våre krav, er husleieboikott det mest effektive middel til å komme ut i offentligheten og der vinne forståelse for vårt syn. Dette kan i sin tur resultere i at det blir lettere å presse politikerne i den retning vi ønsker. I dette perspektivet kan det imidlertid bli farlig dersom vi får opinionen mot oss, f.eks. som følge av permitteringer. Det vil også virke negativt utad og demoraliserende blant studentene dersom aksjonen løser seg opp innenfra ved at sta-

dig flere begynner å betale. Derfor blir det viktig å avslutte før man har «tapt» definitivt, hvilket igjen kan innebære at man må være villig til å gi seg før man har «vunnet», dvs. før kravene er innfridd.

Blant de som vil bruke husleieboikott som økonomisk sanksjonsmiddel er perspektivet et annet: «Vi aksjonerer til kravene er innfridd», sier en av aksjonslederne i Bergen til «Stud-Vest» nr. 3/4-82. Tankegangen her er at bare boikotten blir langvarig og effektiv nok vil myndighetene måtte gripe inn for å «redde» samskipnaden ved å etterkomme kravene til å ta eventuelle konfrontasjoner med de ansatte, f.eks. i sammenheng med permitteringer.

Sannsynligvis vil ikke myndighetene bli sittende rolig å se på at en større samskipnad går konkurs som følge av en husleieboikott. Men for det første er det usikkert om en husleieboikott er tilstrekkelig til å bringe en samskipnad i en konkurranse situasjon. Ved å permittere de ansatte og dermed innstille driften — slik samskipnaden i Tromsø planla — kan trolig en samskipnad holde seg økonomisk «flytende» i meget lang tid, selv uten husleieinnbetalinger. Dermed kan myndighetene likevel sitte og vente til studentene igjen begynner å betale. For det andre må man spørre hvor langt flertallet av beboerne er villige til å gå når det gjelder å sette det velferdsapparatet de tross alt er avhengige av i fare gjennom økonomiske sanksjoner — selv om formålet er å oppnå helt nødvendige forbedringer i økonomien. Med stengte barnehager og kantiner, vedlikeholdsstopp osv. er jeg temmelig overbevist om at en boikott er dømt til å bryte sammen etter få uker eller i beste fall måneder med permitteringer, selv om aksjonsmoralen alltid vil være i stand til å vente lenger enn studentene selv med å gjøre noe. Dermed tror jeg altså man må forlate tanken om at det går an å «streike seg til seier». En husleieboikott kan aldri sammenlignes med en økonomisk streik i arbeidslivet. Den må heller settes på linje med en politisk demonstrasjonsstreik.

KUNNE VI OPPNÅDD MER?

Tilbake til den boikotten vi nettopp har avsluttet: Har vi oppnådd noe med den, eller var den et slag i luften, et forsøk på å «markere seg»? De konkrete resultatene til nå er vel ikke så mye å skryte av, men vi må også ta hensyn til tregheten i det politiske systemet. Om politikerne er villige til å ta hensyn til våre krav vil i første rekke vise

El Salvador

I løpet av det siste året er navnet på dette landet blitt stående som symbol på junta og gerilja i full borgerkrig. Vi hører daglig i massemedia om kraftige sammenstøt mellom militærregimets tropper trent av amerikanske offiserer og den revolusjonære væpna venstrebevegelsen. I det siste har geriljaorganisasjonene FDR og FNLN intensivert kampen mot undertrykkelsen ved en rekke sabotasjer og organiserte offensiver mot strategiske mål som kan lamme juntastyret. Venstrebevegelsen protesterer på denne måten kraftig mot de «demokratiske valgene» som avholdes i El Salvador i disse dager. Valgene, som etter juntaens og USA's mening er demokratisk, blir styrt av makthaverne i landet med president José Napoleon Duarte i spissen og arrangeres uten at venstre radikale parti stiller opp. Det er derfor ikke vanskelig å tenke seg at valgene ikke gir et bilde av den allmenne folkemening.

Fra vår fremste allierte USA hevdes det at de venstre-revolusjonære gruppene i El Salvador støttes fra Cuba, Nicaragua og i siste instans fra Sovjet. Borgerkrigen i El Salvador blir derfor for amerikanerne et uttrykk for kommunismens ønske om verdensrevolusjon. Reagan hevder at han støtter frihet, rettferdighet og demokrati ved å samarbeide med militærjuntaen. Dette er mildt sagt en ukorrekt framstilling av konfliktene i landet. Krigen pågår fordi en ressurs svak og undertrykt gruppe, de jordløse bønderne, reiste seg mot storborgerskapet og godseierne. Konflikten springer altså ut fra indre sosiale forhold i El Salvador og har ingenting å gjøre med kommunistisk agitasjon utenfra.

Det USA virkelig ønsker med sin støtte til militærjuntaen, er å opprettholde «stabile» forhold i landet slik at importen av råvarer fra El Salvador kan fortsette. Erfaringene fra Vietnamkrigen burde ha lært amerikanerne at det ikke finnes noen tredje kraft i et utviklingsland som er demokratisk. Kampen står mellom minoriteten representert med de militære, godseierne og storborgerskapet og majoriteten representert med de fattige og jordløse bondene.

Onsdag 17. mars viste NRK en meget god film om forholdene i El Salvador. Reportasjefilmen var laget av geriljaen i landet og ga oss seere et godt inntrykk av storborgerskapets og godseiernes luksuriøse liv på den ene side, og på den andre side en realistisk beskrivelse av de elendige og fattige kår landsbybefolkningen lever under. Filmen økte vår forståelse over hva som foregår i Latin-Amerikas juntadiktaturer, noe som er nødvendig før man kan engasjere seg politisk i saken.

Hva kan vi så gjøre for å få slutt på undertrykkelse og vold i El Salvador? For det første må vi holde oss fortløpende informert om hva som foregår i landet. Vi må videre ta avstand fra USA's aktive støtte til militærjuntaen. Juntaen er nemlig avhengig av amerikansk sympati og aktive samarbeid for å holde den salvadorianske revolusjonære frigjøringsbevegelsen nede. Til slutt vil vi minne om Latin-Amerika-gruppas oppfordring til den norske regjering om å gå bort fra den passive tilskuerholdning til aktivt å fordømme USA's militære og økonomiske støtte til militærjuntaen i El Salvador.

seg gjennom Stortingets behandling av Boligmeldingen og Studiefinansieringsmeldingen i løpet av vår- og høstsesongen.

Burde vi ha fortsatt boikotten lenger? Jeg tviler på at vi ville ha oppnådd store resultater i løpet av den tiden det hadde vært mulig å holde den gående med noenlunde landsomfattende oppslutning. Hvis dette er riktig hadde vi bare kunnet tape, ikke vinne på å fortsette nå. Samtidig må jeg si meg enig i kritikken mot DUKs håndtering av spørsmålet om avblåsing, både at vedtaket ble fattet uten at det hadde vært diskutert blant de aksjonerende, og måten det ble presentert på i pressen.

Når det gjelder det å se fremover og «fortsette aksjonen i andre former», bl.a. ved å følge opp de nevnte stortingsbehandlinger. Jeg vil heller ikke utelukke at nye husleieaksjoner kan bli aktuelt relativt snart, og at det i den forbindelse kan oppstå situasjoner der det vil være formålstjenlig å fortsette aksjonene lenger enn vi

har gjort denne gang, selv om det skulle føre til f.eks. permitteringer. Men jeg har villet advare mot å tro at vi kan oppnå hva vi krever bare vi «står på» hardt nok og lenge nok. Noe slikt aksjonsvåpen rår vi som gruppe ikke over.

For å komme på offensiven tror jeg vi må gå utover den tradisjonelle interessekamp-tenkningen og begynne å se utdanningen i samfunnsmessig perspektiv. Vi må spørre politikere og sterke interessegrupper, f.eks. fagbevegelsen, hva slags utdannings-system de ønsker vi skal ha i dette samfunnet, en utdanning for de få og velbemidlede der alle «oppkomlinger» må jobbe om dagen og studere om kvelden, eller et system bygd på prinsippet om «lik rett til utdanning». Dersom vi greier å få åpning for den debatten tror jeg vi vil oppleve at vi har mange allierte i den kampen vi fører mot tendensene til usosial boligpolitikk og ut-huling av studiefinansieringsordningen som har økt så kraftig de siste årene.

STUDENTAVISA I UNGMOBS HULE:

Nok møter for lenge sia!

Av Toril Ringholm og Tone Johannesen (foto)

Vi blei tipsa om det: UngMob har kafé i SV-huset tre dager i veka. Kan ikke det være noe for studentavisa?

Visst kunne det det. Vi på universitetet har jo ikke beskjeftiga oss synderlig med dette fenomenet — ungdomsbråk og den slags — som har foregått rundt omkring oss i byen. En del av oss har nok bivåna gatebråket fra vår vei hjem fra diverse mørke kjellere og andre etablissementer en sein fredags- eller lørdagskveld. Og så blei det jo arrangert seminar — omsider, der man visstnok prøvde å skjønne hva årsakene kunne være og hva som kunne gjøres.

Men det var ikke samfunnsviterne og deres gjøren og laden det skulle handle om denne gangen. UngMob var det og vi tok lite godt turen innom kaféen for å betrakte fenomenet på nært hold.

— UngMob (ungdom mot bøte-terror) er en aksjon som blei starta for å skaffe hjelp til de bøtelagte etter gatebråket og husokkupasjonen. Både hjelp til å betale bøtene, og advokathjelp. Vi har slått oss ned ved det bordet der det er mest folk. Kaféen er sånn passelig halvfull, kaffen nykøkt, og det meldes om vafler i anmarsj.

SA: — Skal UngMob være en fortsettelse av denne ungdomsaksjonen som var så aktiv i fjor? Den så jo ut til å bli hørt av politikerne.

— Ungdomsaksjonen blei slukt av formannskapet! Vi har ikke tro på at noen valgte representanter skal være bindeledd mellom ungdommen og politikerne. Det blir bare en prateklubb ut av det! Møter har det vært nok av — i mange år — og ingen ting har kommet ut av det! UngMob vil ikke være med i noen prateklubb! Det er Tore som fører ordet, og han får medhold av de andre rundt bordet: — Vi trenger ikke flere møter, det vi trenger er et HUS!

Ja, hus, ja. Vi hører jo hele tida at det ungdommen trenger er et hus. Men hva skjer den dagen ungdommen i Tromsø endelig har fått et hus? Hvis?

— Jo, da skal vi sitte der og røyke hasj og planlegge nye pøbelstreker!

— Og høgge i veggan med øks!
— Dyrke cannabis i alle rom, så vi kan selge det til folk, og få flere unge med på elendigheta!

SA: — ??????????
— Det står i avisene. Leser du ikke Byrunden?

Vi må innrømme at vi sjelden leser byrunden, noe som ikke ser ut til å gjøre oss upopulære. Men man har jo likevel oppfatta en del av disse, og enda verre, holdninger til ungdommen ute blant byens borgere (både de borgerlige og de som hevder seg å ikke være det).

SA: — Men sånn litt alvorlig; hvilke problemer løser et hus — egentlig?

— Det får ungdommen vekk fra gata. Folk får drive med ting de har lyst til. Huset må være stort, med plass til mengde aktiviteter. Hvilke aktiviteter avhenger av hva folk har lyst til å drive med.

SA: — Og dette med rusfritt miljø, greier dere å gjennomføre det. Her er det brei enighet om at det skal gå.

— Når folk får holde på med det de har lyst til, blir det ikke nødvendig å dope seg ned. Folk ruser seg fordi de ikke har noe å gjøre, ikke få gjøre ting de har lyst til å drive med. Vi vil ha en alkoholfri kafé, uten spiseplikt eller noe slags kjøpeplikt. Rett og slett et sted å være! sier de, og det har de, og

— Si til Brox og dem at vi har hatt nok møter! Det kommer ingen ting ut av dem.

folk før dem, sagt i mange år.

Plata lyder i alle fall ganske kjent. Kan den ha blitt til Muzak i ørene på politikerne? Trengs det enda hardere toner og rytmer før det skjer noe?

SA: — Hvis dere gjennomfører flere husokkupasjoner nå, hvis det nå ikke blir noe ungdommens hus, blir det fremdeles med den passive motstands linje? I København, Berlin og andre byer har jo nå husokkupantene begynt å forsvare seg når politiet kommer.

— Det nytter ikke. De er mye sterkere enn oss.

— Og så blir vi stempla som pøbel. Folk kommer til å skrike på meir politi, og få det!

— Ikke vold, sier Marianne, som har fått kraftige bøter. Du får bare 10.000 i bot, eller et par år i fengsel.

— Noe annet blir det, kommer det fra en annen kant, om man plutselig får spasmer i beinet, og det tilfeldigvis står ei politiromp

foran. Det skjedde med meg, men det er vel ikke vold?

Altså ei markert ikke-voldslinje blant UngMob'ere. Men vel å merke med begrunnelsen at politiet er sterkere, derfor nytter det ikke.

Sia vi kommer fra Studentavisa, og på sett og vis representerer universitetet, syns vi at vi må få noen reaksjoner på vår institusjons smule engasjement i saka — seminaret som blei arrangert på ISV for ikke så lenge sia. På forhånd har vi en anelse om at det ikke var et spesielt populært tiltak, så vi kryper sammen i stolen og venter på ei breiside mot universitetet og alt dets vesen, og den kommer som venta.

— Det var heilt idiotisk! Bare fremmedord!

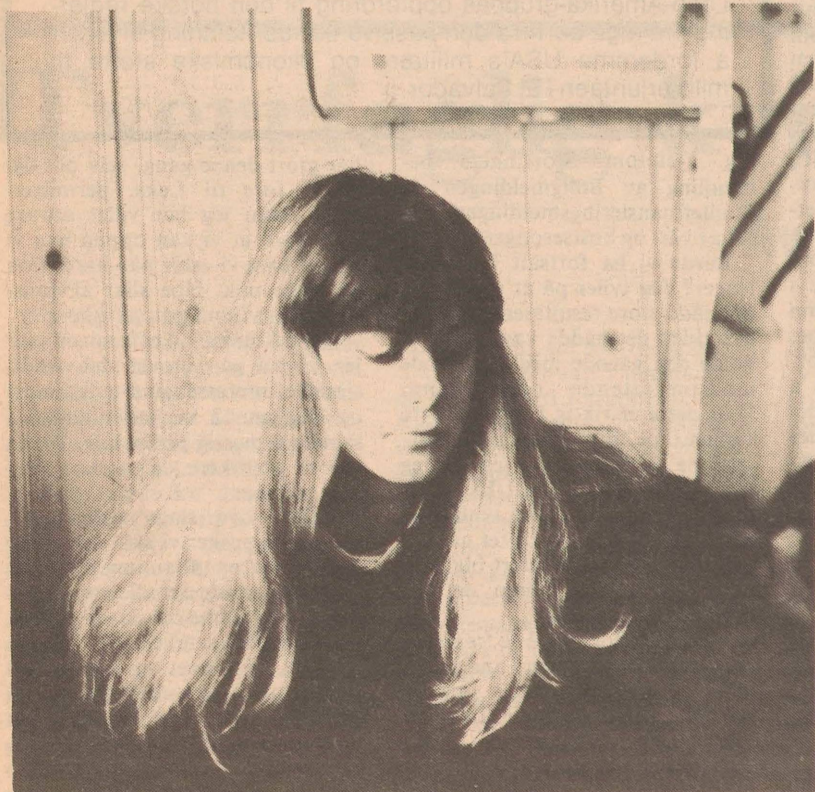
— Han der Brox og de der har ikke peiling på hva de snakker om. De sitter der med skjegget i ølglas-set nede på Prelaten og diskuterer oss uten å ha noe kjennskap til oss. Si til dem at det går ikke an å sitte

heime og studere oss. De må komme ut og oppleve hva som skjer! (hermed er utfordringa overbragt, med stikkord «deltakende observasjon»).

— Samfunnet er sykt, systemet er sykt! Og på dette seminaret så de på enkeltindividene, om vi kom fra skilsmissehjem og sånt og på psykiske årsaker. Disse universitetsfolka skjønner ingen ting.

— Det var så kjedelig at æ lå på gangen og sov. Hva skal vi med seminar? Det vi trenger er et hus! Vi har hatt nok møter!! Men det er mange greie studenter, det er ikke dem vi er ute etter. Vi er bare lei av møter om oss. Si det til han Brox og dem.

Vi retter ryggen litt og forsvinner ut av UngMobs kafé med en følelse av at det er med ungdomsproblemene som med været: alle snakker om det, men ingen gjør noe med det. Helt til ungdommen sjøl gjør noe. Men det ser det bare ut til å bli fleire møter av...

— Vold skaper bare flere problemer for oss. Vi vil ikke stemples som pøbel.

— Det vi trenger, er et hus!

KUNSTEN —

Av Rolf Gaasland
og Pål Pedersen

et budskap i seg selv

Herbjørg Wassmo er nok en gang blitt hedret for sin debutroman «Huset med den blinde glassverandaen». Denne gang i form av en pris som deles ut hvert år av litteraturkritikerforeningen. Innimellom all. vi-

raken som er blitt Wassmo til del i forbindelse med prisutdelingen, lyktes det oss å møte prisvinneren over en kopp kaffe på Prelaten.

Når det gjelder fiskeværet som danner det geografiske utgangspunktet for romanen, har ikke Herbjørg brukt noe spesielt sted fra virkeligheten som modell. Hun forklarer at hun med utgangspunkt i det faktiske kartet konstruerte sitt eget kart til bruk i romanen.

En kommentar som går igjen når det er snakk om **Huset med den blinde glassverandaen** er «stillferdig beretning». Går du med på at den poetiske språkbukten tilslører det rå og brutale som skjer for eksempel når Henrik misbruker Tora seksuelt?

— Jeg synes denne kritikken er et godt eksempel på at vedtatte normer er vanskelige å fri seg fra. Jeg vil ikke tvinges til å skildre ting på en bestemt tradisjonell måte. I incest-scenene dempet jeg bevisst språket. For det første for å gjøre leserne nysgjerrige og oppmerk-

Forts. side 6

TRYGT Å FÅ KRITIKERPRISEN

Etter å ha gratulert Herbjørg med prisen ba vi om en kort kommentar i anledning påskjønnelsen fra kritikerne.

— Selvfølgelig er jeg svært glad for prisen, spesielt fordi så mange står bak avgjørelsen. Akkurat det føles trygt synes jeg. Alle kritikere som er tilsluttet kritikerlaget har jo forslags- og stemmerett. Men det at en roman vinner en pris betyr desverre ikke alltid at boka blir lest av så mange.

KONFLIKT MELLOM DET Å VÆRE FORFATTER OG SAM- TIDIG LITTERATURSTU- DENT?

Vel, ettersom Herbjørg allerede har uttalt seg ved en rekke anledninger om kritikerprisen bestemte vi oss for å forlate dette emnet. Isteden kom vi inn på hvordan hun opplever kombinasjonen forfatterlitteraturstudent.

Herbjørg oppholder seg nemlig til daglig på ISL hvor hun studerer allmennlitteratur.

— Enkelte advarte meg mot å studere litteratur fordi de mente jeg ville miste min personlighet som forfatter, at spontaniteten ville gå tapt som et resultat av økte kunnskaper om litteratur generelt og litteraturkritikk. Jeg kan imidlertid ikke se at ekte kunnskap skulle ødelegge spontaniteten. Tvert imot synes jeg det er litt nyttig for forfattervirksomheten å studere litteratur.

Men Herbjørg legger ikke skjul på at all viraken omkring debutromanen har splittet opp studietida betraktelig. Og tid til å skrive blir det selvfølgelig ikke.

Herbjørg Wassmo er ikke den eneste forfatteren i Tromsø. Det finnes 5 andre kvinnelige forfattere på øya som hun har kontakt

med. Sammen med Tore Elias Hoel danner disse et lite, men kjærkomment miljø. Dessuten har Nord-Norsk Forfatterlags sekretariat sine lokaler i Tromsø og fungerer som et samlingspunkt for nordnorske forfattere generelt.

— Det er godt å ha kolleger å dele erfaringer med, men, presiserer Herbjørg, i selve skrivesituasjonen må jeg være helt for meg selv, da isolerer jeg meg fullstendig.

NORDNORSK LITTERATUR ET VAGT BEGREP:

— Hvilket forhold har du til begrepet nordnorsk litteratur?

— Nordnorsk litteratur er en kunstig merkelapp som jeg ikke liker. For meg er ikke poenget at jeg legger handlingen til et nordnorsk miljø, men at jeg skriver om et miljø jeg kjenner. Det er viktig å markere at landsdelen har en kultur, men det gjelder ikke bare for Nord-Norge. Ingen må være redde for å skrive om den virkelighet de kjenner til, om et miljø de har fast forankring i. Diktningen blir ikke mindre allmenngyldig av den grunn.

ET UUNNGÅELIG STIKK- ORD: KVINNELITTERATUR

— Jeg forandrer ikke ordet, kommer det kjapt fra Herbjørg. Det å bli satt i en bås merket kvinnelitteratur reagerer jeg bare negativt på. Kvinnelitteratur er blitt et forferdelig belastet ord og når det brukes om en bok fører det ofte til at færre leser boka. Det er klart at litteratur skrevet av kvinner ofte er forskjellig enn den skrevet av menn, men det har sin forklaring i at menn og kvinner i hvert fall tradisjonelt har hentet sin erfaringsbakgrunn fra svært ulike områder av det sosiale liv. Kvinner har f. eks. vært preget av sin tradisjonelle omsorgsrolle i hjemmet og har derfor vært opp-

tatt av å formidle en innsikt som ikke går så mye på handling som det går på det indre plan. Mens menn ofte skriver om reiser, action, krig og sine guttedrømmer skriver kvinnene mer jordnært og er mer geografisk stasjonære i sine romaner. Jeg synes det ligger en nedvurdering av kvinners erfaringsbakgrunn i begrepet kvinnelitteratur.

Herbjørg er imidlertid optimistisk med hensyn til den oppmykningen av bássystemet som er i gang. Kvinners litteratur blir motatt langt mer seriøst nå enn før. Det fins også eksempler på at kvinner tematisk beveger seg utover de

områder som tradisjonelt har vært regnet som kvinnelige, og motsatt, at menn er blitt inspirert av kvinner til å velge nye temaer å skrive om.

HUSET MED DEN BLINDE GLASSVERANDAEN:

Vi har lyst til å komme litt inn på selve romanen og Tora blir en naturlig innfallsvinkel.

— Tora og hennes skjebne ga meg aldri fred, hun sto i veien for all forfattervirksomhet. Tilslutt bare måtte hun fram og det var en lettelse å få skrevet ned historien om henne. Jeg prøvde først å lage en novelle om henne, men det gikk ikke.

— Jeg kan ikke se at å studere litteratur skulle ødelegge spontaniteten som forfatter.

MELODI GRAND PRIX — EFFEKTIVT AVFØRINGSMIDDEL!

— Av Rolf Gaasland og Pål Pedersen —

Grand Prix er over oss igjen og tankene går uvilkårlig til den svenske bygda som avholdt skjønnhetskonkurranse. Alle stilte opp og ingen vant. Dessverre hadde ikke den norske folkejurien den samme sunne dømmekraften da den vurderte vår egen musikalske skjønnhetskonkurranse og fant Jahn Teigen verdig til å vinne.

Nå ja, det må likevel innrømmes at ikke riktig alle artistene satt på Cafe Jupiter og hadde stjerner i øynene når de besang kveldens tema, kjærlighet. Like før tålmodigheten tok slutt og rødvinflaska holdt på å klasse i TV-apparatet, dukket det opp en gruppe som med suveren forakt for god takt og tone i Grand Prix-sammenheng sang (på nordnorsk!): «Kom ikkje til oss med romantikk, det e akkurat meir enn vi kan klare, kom ikkje til oss med frihet og en ærlig statistikk som fortell oss at det e ingenting som vare!» Grappa het forøvrig Stiftelsen. Siste melodi «Kom heim» brakte imidlertid

kjernefamilien tilbake til Cafe Jupiter.

Når det gjelder de andre artistene manglet det ikke på velkjente navn. Inger Lise Rypdal stilte som vanlig opp, denne gang som surfrider på kongeølgen. Melodien het selvfølgelig «Lady Di». Trond Granlund lirte også av seg en sang, denne gangen om dattera si, Lisa. Melodi og tekst lokket formodentlig fram både snørr og tårer i de tusen hjem. Gudny Aspaas fulgte opp temaet til Trond Granlund, men var adskillig mindre patetisk enn Granlund i sin hyllest til ungen sin. Tittelen var «Barnesinn». Videre innfridde både Alex og Dollie

våre negative forventninger med henholdsvis «Den perfekte engel» og «Det er deg jeg skal ha». Dollies tekst lovprieste ikke helt uventet sjekking og kjønnsmarkedet, selvfølgelig et helt bevisstløst og tilsørende produkt. Alex' tekst var forøvrig i samme stilen og det må tekstforfatteren Lars Kilevold ta skylda for. Zappa liker nok sikkert ikke han, nei!

Benny Borgs tekst «Vi får, vi gir, vi går, vi blir» som ble sunget av Frank Aleksandersen, utmerket seg heller ikke som et spesielt originalt innslag i Melodi Grand Prix. Sangen hørtes ut til å være en blanding av utallige evergreens. Tek-

sten er skrevet omkring tildels kosmiske motsetningspar som himmel — hav og sol — måne og konkluderer med halsbrekkende logikk at kvinne og mann er like når de synger samme sang. Til Bo, utøveren av kveldens siste melodi «Kom heim» har vi bare ett råd å gi: «Kom dæ heim! Adjø».

Nå var det imidlertid Jahn Teigen og Anita Skorgan som vant konkurransen med melodien «Adjø». Teigens budskap er at to må kunne gå fra hverandre i vennskap, og det må man jo uten videre kunne slutte seg til.

Det at «Adjø» gikk til topps skulle rent erfaringsmessig tilsi at vi her har å gjøre med den platteste og mest banale melodien. Og det stemmer. Selv Teigen innrømmer at sangen bevisst er komponert ut fra totalt kommersielle prinsipper. Og når vi i tillegg vet at Teigen allierte seg med professor Herail og den megalomane musikk-karyfeen Egil Monn Iversen, var han nær-

mest sikret walk-over.

Konklusjonen så langt blir altså at Melodi Grand Prix må virke som et effektivt avføringsmiddel, ja nærmest som klyster på sensitive musikkelskere. Hvis lyrikeren (og musikkelskeren) Sigbjørn Obstfelder hadde sett dette kan man jo tenke seg at kommentaren ville vært:

«Jeg er visst kommet på en feil kanal!»

Til programmets forsvar kan vi minne om programleder Dyrhaugs utsagn om at konkurransen ikke strever etter å være annet enn underholdning. Her finnes altså ingen intensjoner om å skrive ett nytt kapittel i vestens åndshistorie. Poenget blir da om man foretrekker slike, i beste fall, intetsigende underholdningsprogrammer som Melodi Grand Prix, eller om man kunne ønske seg underholdning og samfunnsengasjement i skjønn forening å la Erik Byes «Lørdagsredaksjonen».

NZS-representant i Tromsø

En av de 4 landsstyreprerentantene i NZS, Andrzej Mietkowski, som lever i eksil i Paris har vært i Tromsø som et ledd i en omfattende Norges-turné. Den 18. februar i år var det ett år siden den nye polske studentbevegelsens gjennombrudd. NZS, «Den uavhengige studentunion» ble da formelt anerkjent av regjeringen. Fra å være en organisa-

sjon med et titalls medlemmer før streiken i februar, har NZS utviklet seg til å bli en organisasjon på over 100.000 medlemmer. Studentavisa var på pressekonferansen som ble holdt i anledning Andrzej Mietkowskis ankomst til Tromsø.

NZS oppfatter seg som en del av Solidarnosc, og hovedformålet med deres arbeide er å bidra til demokratisering og forsvar for menneskerettighetene i Polen. Men arbeidet til NZS er også spesielt rettet mot universitets- og høyskolesystemer. «Det er umulig å ivareta studentenes interesser særskilt i et land hvor menneskerettighetene ikke blir fulgt», sier Mietkowski.

NZS jobber på to plan. For det første for en liberalisering og demokratisering for Polen generelt, innbefattet arbeidet med å fjerne sensur, reformere økonomien og forandre valgformene til parlamentet.

For det andre jobber NZS naturlig nok for endring av nåværende forhold innen universitet og høyskoler. Av i alt 70 punkter for endringer kan nevnes: — høyskolene bør bli uavhengig av statsmakten, — studenter bør ta del i styring av universitetet, — økt innflytelse på

studieplaner, pensum m.v. — endring av pensumlistene i historie og polsk litteratur — den obligatoriske undervisning i russisk bør bli fjernet, — samt obligatorisk undervisning i marxist-leninisme bør omgjøres til kritiske studier.

Studentene møtte stor motstand fra statsmakten. Etter å ha blitt oversatt i lang tid, gikk studentene til streik i februar 1981. Oppslutningen var overveldende, og en regner med at omkring 100.000 studenter deltok i okkupasjonsstreiken.

Statsmakten prøvde å provosere frem en konfrontasjon, men forges. Resultatet ble en avtale mellom statsmakten og studentene. Men avtalen eksisterer bare på papiret. Det eneste som ble oppnådd var at ansvaret for opplæringen av russisk og marxist-leninisme ble overlatt til de forskjellige institutt. Lite eller ingenting skjedde, før natt til den 13. desember hvor 4-5.000 studenter

ble arrestert, blant disse aktivistene.

Etter arrestasjonene den 13. desember har det foregått okkupasjonsstreiker over hele Polen, som har blitt oppløst og fjernet av hæren og politiet. Aksjonsledere i Gdansk ble idømt opptil 10 års fengsel. I dag kan man i prinsippet bli dømt til døden for statsfiendtlig virksomhet. Det er tydelig at forholdene har hardnet til.

Den 5. januar ble NZS erklært for illegal. Statsmakten var tydeligvis redd for det omfang og den betydning NZS kunne få. De var redd for at NZS skulle bli styrket gjennom det internasjonale kontaktnett organisasjonen har klart å skaffe seg. Dessuten var det tydelig at NZS ikke hadde latt seg «skremme» av det som skjedde natt til den 13. desember, men fortsatte motstandsaktiviteten. I dag jobber NZS under jorden i samarbeid med den underjordiske delen av Solidarnosc.

Når det gjelder Lech Walesa sier Andrzej Mietkowski, at statsmakten presser Walesa ved å pålegge ham eneansvaret for fremtiden for millioner av polakker. Men, Walesa har ikke gitt etter for presset, noe som viser at han kan betraktes som en stor og dyktig leder for Solidarnosc.

Oppslaget i Dagbladet for noen dager siden, hvor det påstås at det skal ha foregått hemmelige forhandlinger mellom statsmakten og representanter for Solidarnosc, avkrefter Mietkowski. Dette er bakvaskelser som er fabrikkert av statsmakten for å gi Polen et mer forsonlig utseende overfor Vesten. Dette er et middel for å prøve å unngå vestlige sanksjoner. Et forsøk på å skape en fasade utad, men altså ingen realitet.

Et alternativt Solidarnosc vil aldri kunne oppstå, Solidarnosc og Lech Walesa er nært knyttet sammen. På spørsmål fra SA om hva norske studenter kunne gjøre for å støtte NZS og det polske folkets

kamp understreket Andrzej Mietkowski betydningen av pengeinnsamlinger til Polen. NZS trenger penger og teknisk utstyr, f.eks. trykkeriutstyr og radioer.

På det mer diplomatiske plan kunne NSU tale polske studenters sak på det internasjonale møte som skal finne sted i Moskva i år, hvor NZS ikke får komme til. Det er derfor viktig at andre lands studentorganisasjoner markerer sin støtte til Polen.

Den 2. oktober i fjor ble det undertegnet en solidaritetsavtale mellom NSU og NZS. Avtalen går i korthet ut på å støtte hverandre i kamp for de demokratiske rettigheter, pressefrihet og undertrykking. Dessuten inneholdt avtalen ønske om samarbeid, personlig kontakt mellom norske og polske studenter, samt arbeid for økt studentinnflytelse innen utdanningssystemet.

Studentavisa oppfordrer alle til å støtte NZS og det polske folk i deres frigjøring ved å gi et bidrag til postgirokonto nr.

Den norske regjering og El Salvador

Som kjent har den halvmilitære juntaen i El Salvador med kristelig-demokraten Duarte i spissen, lansert valg i landet 28. mars. Bare partier til høyre for det kristelig-demokratiske partiet deltar, de venstreorienterte partiene ser det som regelrett selvmord å stå fram til valg og mener valget er en farse som skal legitimere den sittende juntaen. De kan nok trenge en slik legitimering, når det etterhvert fra mange sikre kilder (som Amnesty International, menneskerettighetskommisjonen i landet m.fl.) har blitt grundig dokumentert at den samme juntaen står ansvarlig for storparten av over 30.000 politiske mord siden okt. 79. Når i tillegg nærmere 1 mill. mennesker er blitt flyktninger i og utenfor landet, sier det selv sagt at et valg i dag ikke kan være noen løsning på konflikten. Borgerkrigen i El Salvador er et resultat av et sosialt opprør mot en utrolig skjev fordeling av godene i landet, illustrert med at et par prosent av befolkningen i landet eier 3/4 av den dyrkbare jorda. På bakgrunn av dette skjønner vi at Reagan-administrasjonens «analyse» og propaganda som går ut på «kommunistisk infiltrasjon» og «sovjetisk ekspansjonisme» mildt sagt er

transsynt og feilaktig.

Den revolusjonære demokratiske fronten, FDR, og geriljabevegelsen FMLN, har gjentatte ganger tatt til orde for en politisk løsning av konflikten. USA og hæren i El Salvador ønsker ikke dette fordi enhver folkelig deltakelse vil innebære seier for FDR.

USA står i fare for å miste fotfeste i et område av ubestridelig strategisk interesse og hæren øyner slutten på 50 års maktmonopol. Til tross for at geriljaen har stor støtte i befolkningen og stadig påfører regjeringshæren store tap, er en militær seier umulig så lenge USA stiller nærmest ubegrenset økonomisk og militær hjelp (i år allerede 80 mill. dollar i militær støtte) til disposisjon for juntaen. Et annet viktig aspekt er at en evt. seier for geriljaen vil øke faren for en direkte eller indirekte (gjennom en interamerikansk styrke) intervensjon i El Salvador og nabolandene.

I følge en av FDR-lederne Ruben Zamora, er den eneste løsningen «å samle tilstrekkelig politisk støtte fra det internasjonale fellesskap av nasjoner og innenfor USA, så det vil bli enten umulig eller for kostbart for Reagan-administrasjonen å gå til direkte mili-

tæraksjon i vårt land». Etter at Frankrike og Mexico i en felles erklæring i FN i aug. 81 anerkjente FDR/FMLN som en «representativ politisk kraft», har flere land som Sverige, Danmark og Østerrike slutta seg til denne erklæringen. Den norske regjeringen har vel nok unnlatt å sende observatører til valget og har beslutta å øke den humanitære hjelpen til landet. Men vi har ennå til gode å høre regjeringen trekke den eneste logiske konklusjon på disse standpunktene: Nemlig å fordømme USAs militære støtte som er forutsetningen for at morderregimet kan bestå, og anerkjennelse av FDR/FMLN som klart ønsker en politisk løsning.

Latin-Amerikagrupper i Tromsø krever at den norske regjering nå tar klar politisk stilling i konflikten — for FDR — og at alle kanaler til USA blir brukt for å stanse militærhjelpen.

«FORDØM USAs STØTTE TIL FOLKEMORDET I EL SALVADOR, ANERKJENN FDR!»

Latin-Amerikagrupper i Tromsø

— Egentlig ikke. Etter min mening ligger det alltid noe allmenngyldig i det personlige. Men jeg har lagt stor vekt på å lage en troverdig og historisk riktig miljøskildring nettopp for at leserne skal kunne forstå Tora og de andre personene ut fra samfunnet de levde i.

Vi lar denne kommentaren være den siste og setter dermed strek for et trivelig møte med Herbjørg Wassmo. Det gjenstår bare å ønske henne lykke til både som student og forfatter.

Ungdommens raseri er sunt!

Av Jorunn B. Jørgensen

Innlegg på ISVs seminar om ungdomsopptøyene i Tromsø

Mitt hovedinntrykk etter å ha vært tilstede på seminaret to kvelder er at man forsøker å skape et sykdomsbilde av ungdomsmiljøet i Tromsø. Første kveld ble ordet «destruktivt karneval» brukt om opprørnettene i byen. Eg har lyst til å snu litt på dette bildet. Sykdomsbildet er kanskje verden rundt denne ungdommen. Det foregår et destruktivt karneval. Stikkord som atomopprustning, økende arbeidsledighet, boligmangel, mangel på fritidstilbud o.s.v. kan nevnes.

Er det rart at håpløsheta brer seg blant ungdommen? Er det rart at folk doper seg ned? Men ut av håpløsheta vokser et raseri, og dette raseriet er SUNT. Det er et sunnhetstegn sjøl om det må ofres noen ruter. Nå provoserer eg sikkert en del av forsamlinga, men eg syns det er uviktig å moralisere over de knuste rutene. For det fins faktisk større forbrytelser som blir begått, og som er mye viktigere og riktigere å angripe. Men de fleste av disse forbrytterne er såkalte akseptable borgere, som nærer stor respekt.

Dette forum (ISV/akademikermiljø) har sin spesielle tradisjon på hvordan man skal fremme rettferdige krav, både sine egne og andres. Side opp og side ned er produsert med lange avhandlinger, som sikkert har inneholdt mye fornuftig og bra. Samtidig er kanskje mesteparten av dette stoffet blitt fullstendig neglisjert av de som bestemmer i samfunnet. «La bare kverna til forståsegpærne male, vi har siste ordet likevel», har kanskje maktøverne tenkt. Et eksempel på dette er oljeboring nord for 62 gr. — hvor universitetet produserte tonnevis av argumenter, pekte på både biologiske og samfunnsmessige konsekvenser av slik virksomhet. Dette ble fullstendig oversett, oljeboring er i dag et faktum.

Ungdommen i Tromsø — og i Europa forøvrig — har kanskje trukket lærdom av dette. Sammenstøtene med politikerne her i byen har vært mange. Mange husker sikkert okkupasjonen av bystyresalen for ett år siden. Det har vært mange demonstrasjoner, utallige løpesedler, protester, men uten konkret oppfølging blant politikerne i byen. Og denne kritikken rammer også en del av de bystyrepolitikerne som er tilstede her i salen.

En dag tar tålmodigheta slutt — vi har fått nok av løfter. Vi okkuperte Kirkegata 2. Og nå ser det faktisk ut at vi kanskje får et hus. Eg vil understreke ordet kanskje, fordi eg tror ikkje ungdommen får nok hus før nøkkelen står i døra.

Det ble nevnt i debatten (av J.H. Olsen) at en av grunnene til at ungdommen ikke blir hørt, er at vi ikke har egne representative organ i kommunen — et lite minibystyre for ungdommen. Eg må si takk og pris for at vi ikke har dette. For eg tviler for at dette ville gi særlig bedre vilkår for ungdommen. Det er nok av erfaringer og hente på hvordan slike «sand på strøer»-organ har fungert. Kravene til ungdommen i Tromsø har kommet godt fram uten deres «egne» kommunale organ. Det er vel heller politisk vilje til å gjøre noe konkret for ungdommen det har skortet på.

Husokkupasjonen som ungdommen i Tromsø gjennomførte, viste besluttsomheta til å gjøre noe med sin egen situasjon. En slik vilje fortjener ikke bare «forståelse», men utvetydig støtte.

KUNSTEN . . .

Forts. fra side 5

somme, og for det andre fordi jeg ønsket å markere en reaksjon på at vold ofte blir gjort til underholdning. Jeg mener dessuten at selve språket reflekterer Toras fortrengning av voldtekten.

Leif B. Lillegård skrev (i Farmand) at han ikke kan skjønne hvorfor kunst absolutt må ha et budskap. Kommenter?

— Kunst er jo et budskap i seg selv, kommer det spontant fra

Herbjørg. Jeg ser ikke på kunst som et forum primært for politiske budskap, selv om kunst og politikk godt kan danne en enhet, men da på kunstens premisser.

Herbjørg er heller pessimistisk når det gjelder kunstens, i dette tilfellet litteraturens, muligheter til å påvirke samfunnsutviklingen.

Huset med den blinde glassverandaen er jo veldig mye blitt en roman om personen Tora uten at romanen er blitt for privat. Har du følt det som en konflikt å finne balansen mellom det individuelle og det allmenngyldige, det typiske?

MEDIAUTVIKLINGA SOM JULA PÅ KJERRINGA

Kari Grimsby,
Nordnorsk Målungdom

Mediasituasjonen har endra seg drastisk i løpet av berre nokre månader. Nordnorsk Målungdom meiner at vi no må få ein offentleg debatt omkring dei problema den nye situa-

sjonen kan skape, og ikkje minst omkring dei kulturpolitiske konsekvensane av ein utstrakt bruk av nye medier som kabelfjernsyn, nærradio og video.

Det har etter kvart vorte populært å snakke om at vi lever i eit mediasamfunn. Moderne massemedia som aviser, radio og fjernsyn er ein del av kvardagen vår. I kvardagen fungerer dei som ein type kommunikasjon. Vi henter kunnskapar og informasjon frå massemediene. Samfunnet er prega av massemediene og den forma for kommunikasjon dei representerer.

Den kulørte vekepressa er ein slags haldningslaust haldningskapande faktor. Utan å ta eit politisk standpunkt, skaper, eller held ho oppe, haldningar og idear gjennom stoffet ho presenterer. Avisane har gjerne til føremål å skape haldningar hos folk, og er ofte tilknytt eit politisk parti eller i alle fall ei bestemt politisk retning. Radioen har til no vore styrt gjennom eit statleg monopol. Han når mange, og har stor påvirkningskraft. Det same gjeld fjernsynet, men gjennom det får vi presentert både tekst og bilete, noko som gjer dette mediet enno sterkare.

I 1972 vart det gjennomført ei lyttarundersøking som viste at vi høyrer radio vel 2 timar dagleg, og ser fjernsyn nesten 2 timar kvar dag.

Då radioen var ny, vart han rekna som ei stor nyvinning for folkeopplysinga. Det same var haldninga då fjernsynet kom, og ho er det fortsatt. Vi har ein tendens til å tru på det som vert sagt i radio og fjernsyn. Vi rekner dei som objektive i større grad enn t.d. avisane. Såleis vert radio og fjernsyn særst viktige medier i samfunnet. Dei har ikkje berre stor haldningsskapande effekt, men dei har og i stor grad innverknad på språkbruken vår.

Ungar over heile landet nyttar

austnorsk tonefall og noko liknande Oslo-dialekt når dei leiker vaksne. Ord og uttrykk som går ofte igjen i radioen, set seg fast i minnet vårt, o.s.b.

Når no radio får sitt program 2, og vi får nærradio i fleire distrikt, og folk stadig får video-apparatar inn i stova, kan vi sikkert rekne med at folk vil nytte disse mediene meir enn dei gjer i dag. Undersøkingar har synt, at di større tilbodet er, di større vert behovet.

Dei nye mediene, video, kabelfjernsyn og nærradio, gjev alle mindre høve til kontroll, enn det vi er vant med frå NRK, Norsk filmsensur o.s.b.

Vi har allereie fått eit døme på kor vanskeleg det skal bli å kontrollere video-filmene: I Tromsø vart ein videofilm, valdsfilm meldt til politiet for brudd på porno-lovgjevinga. Filmen er etter kvart godt kjent som ein rå og ikkje minst kvinneundertrykkande film. Men politiet måtte legge saka bort, då dei fann at filmen ikkje vart ramma av noka lov. Når det gjeld slike medier som kabelfjernsyn og nærradio, så er drifta av disse førebels overlatt til private selskap og organisasjonar. Det kan føre til at berre dei organisasjonane som har størst ressursar og mest kapital i ryggen, kan klare drifta av nærradioen i lengda. Teknisk sett er det nok moegeleg å hindre kabelfjernsynsprogram i å nå abonnentane dersom det er ønskeleg, men fins det politisk vilje til det?

I 70-åra skisserte målrørsla ein modell for ein nærradio som skulle vere ein slags lokal kulturverkstad. Den skulle gå ut frå distriktane og ta opp lokale saker, lokal kulturaktivitet og eller fungere som meldingsorgan. I skissa var det og innarbeidd at organisasjo-

nane i distrikta skulle kunne sleppe til med egne program eller programinnslag.

Dette vart aldri utgreidd nærmare, men i 1979 vart det sett i gong eit prøveprosjekt med Helgelandradioen i Mo i Rana. Denne radioen er, såvidt eg veit, blitt veldig populær i distriktet sitt.

Men det viktigste nye i mediasituasjonen vert nok likevel program 2 i NRK-radio. Inntil no har P2 gått som prøvesendingar i vel eit år. Diskusjonen omkring P2 har vore ein diskusjon om teknikk og økonomi, og i berre liten grad om kulturpolitikk. Spørsmålet om kvar administrasjonen av P2 skal ligge har såvidt vore oppe, men det har nesten ikkje vorte sagt noko om korleis innhaldet i P2 skal sjå ut.

Ei anna sak som må kome opp i debatten er spørsmålet om eit nordisk fjernsynssamarbeid gjennom ein nordisk satellitt, NORSAT. Eit slikt samarbeid vart diskutert fram til Danmark trakk seg ut av forhandlingane i fjor. I desse dagar vert diskusjonen tatt opp att. Eit nordisk samarbeid vil reise spørsmål om korleis vi skal ordne omsettingsspørsmålet. Skal vi ha omsetting til eitt skandinavisk språk, til alle tre, og kor mykje av den norske tekstinga skal vere på nynorsk?

Vi mangler ei kulturpolitisk drøfting omkring den nye mediasituasjonen. Og vi mangler undersøkingar som syner dei sosiale og kulturelle konsekvensane av utvida mediabruk.

Den situasjonen vi har fått i dag, og den som kjem i den nærmaste framtida, har kome på oss som jula på kjerringa. Vi har lenge visst om dei tekniske nyvinnigane, men vi har ikkje sett etter

kva slags konsekvensar dei kan få. Knappt eit halvt år etter at høgre-regjeringa tok over, har dei gitt konsesjonar for nærradio og kabelfjernsyn til ei rekke private organisasjonar.

Vi må no ta opp ein debatt omkring kulturpolitikken bak mediautviklinga, og vi må sette i gang undersøkingar som kan syne oss korleis ho verker inn på samfunnet.

Vi hadde ein kulturpolitisk debatt omkring radioen då han var ny. Målrørsla var blant dei førte som tok opp saka frå den vinkelen. Målet med radioen måtte vere folkeopplysing.

Som sagt ser det ut til at P2 skal bli den viktigaste saka å diskutere framover no. Prøvesendingane i P2 har vore mest underhaldning, musikk og debatt. Vi må ta stilling til korleis vi meiner P2 skal sjå ut, og dernest diskutere korleis vi best kan få det til gjennom teknologien. Skal P2 vere eit slags B-program, eller bør dei to kanalane sende likeverdige programmar? Skal innhaldet i P1 og P2 vere likt, eller bør P2 få ein anna innfallsvinkel enn P1 har?

Ei undersøking har synt at 60% av medarbeidarane i NRK er fødte og oppvaksne i Oslo/Austlandsområdet. Det har nok mykje å seie for talemålet i NRK, men viktigare er det at på den måten vert det meste av stoffet innhaldsmessig knytt til det same området.

Nærradioen si utvikling vil nok kanskje kunne bøte på det, når han vert utbygd i distrikta. Men vi bør ikkje føle oss for trygge. Erfaringar frå andre land med fleire konkurrerende kringkastingsselskap syner at det ikkje vert mangfald i programma, men einsretting. Det vert krig om lyttarane og

sjåarane, og resultatet er at når eit selskap vinn publikum med ein type program, så følgjer dei andre opp med same type.

Det er og ein fare for at berre dei som har mykje pengar kan klare å drive radio.

Nordnorsk Målungdom vedtok på årsmøtet sitt å danne ei media-gruppe. Grappa skal ha den nye mediasituasjonen som sitt arbeidsområde. Vi treng å vite meir om dei tekniske sidene ved kabelfjernsyn og nærradio. Og vi treng å vite meir om dei sosiale og kulturelle konsekvensane denne nye mediasituasjonen kan få. Vi frykter at han kan få uheldige konsekvensar dersom vi ikkje er medvetne om resultatane av han, og dersom vi ikkje får ei styring av mediene sin funksjon. Det held ikkje å la marknadsmekanismene styre.

Vi meiner mediene har stor innverknad på folk sin tenkemåte og haldningar. Høgre-regjeringa har sytt for at den nye situasjonen kom som jula på kjerringa. Vi må syte for at vi får ein offentleg debatt omkring kulturpolitikken bak mediautviklinga.

Arbeidet i mediagrappa må bli å utgreie problema i samband med mediautviklinga, drive opplysningsverksemd gjennom studiegrupper, seminar og avisinnlegg, og utforme ein politikk på dette området. Det siste bør skje i samarbeid med NMU, Noregs Mållag og andre organisasjonar som tar kulturpolitikk opp i arbeidet sitt.

Mediagrappa bør vere ein del av Nordnorsk Målungdom, men bør og kunne trekke til seg folk som ikkje er medlemmar i NNMU. På den måten vil vi kunne trekke til oss folk med fagleg kompetanse om media, sjø om dei ikkje er målfolk.

Kristen kvinnesaksgruppe

Av Jorid Hjulsrud Junttila

Kristen kvinnesaksgruppe i Tromsø er «et forum hvor kvinner møtes for å drøfte spørsmål som angår kvinner i hjem, kirke og samfunn. De vil ta opp til kritisk vurdering holdninger og praksis i og utenfor kirken som virker kvinneundertrykkende og arbeide for at kvinner får bruke sine gudgitte evner, anlegg og muligheter», for å sitere frå statuttane våre.

Vi ser det som viktig for oss å arbeide som ei kvinnesaksgruppe innom kyrkja, fordi vi meiner den kristne budskapet er frigjerande også for kvinner. Det må sjølvsagt kome til uttrykk i haldning og handling. Vi kvinner treng kvinnesaksarbeid for å bli sterkare og meir medvetne i «hjem, kirke og samfunn». Kyrkja treng kvinnesaksarbeid for å bli minna om at mange vanehaldningar i kyrkja stenger.

Andre onsdagen i månaden er vår faste møtedag. Tema som står att er:

Onsdag 14. april: Margrethe Wiig: 58 år som prestekone i Nord-Norge. Plikter og egne påfunn.

Onsdag 12. mai: Marit Gjærum: «Velvillighetens svøpe. Vi ser større forståelse for kvinnesakens anliggende, men når det virkelig gjelder....»

Onsdag 9. juni: Gudstjeneste ved ein av dei kvinnelige prestane i byen. Kapellet på Kvinneklubben kl. 20.00. Etterpå samling i K. Pettersensgt. 27. Ta med ost og kjeks.

Utanom dei faste temamøta har medlemmer i grappa arbeidd med avgrensa oppgåver, frå hjelp til ein barneheim for palestinske flyktningar i Libanon til studium av Cora Sandel sine bøker. Nokre resultat frå gruppearbeid har vi sendt til Kyrkerådet. Det gjeld m.a. ei gjennomlesing av andaktar i NRK over ein periode med tanke på kvinnesyn, og av ei konfirmantbok som blir mykje brukt. Dette prosjektarbeidet har vore nyttig for oss, og vi reknar med å fortsette med ei slik arbeidsform.

Reklame-film om universitetet

Studieavdelinga ved universitetet har kastet seg på videobølgen! Forhåpentligvis er det ikke porno- og kanibalfilmer de har tenkt å satse på når de skal lage en film for å markedsføre universitetet blant gymnasiaster og militære, som er målgruppa for denne filmen.

Studiesjef Bjørnar Lund sier at intensjonene er å få fram et så bredt bilde som mulig av det å studere i Tromsø. Men, naturligvis, med vekt på de positive sidene. Derfor vil det ikke bli gjort opptak fra studentboligene i Breivika, f.eks.

Studenttallet har ikke økt etter de prognosene som var satt opp, og dette med film har vist seg å være et effektivt virkemiddel på andre universiteter hvor man har hatt samme problemet. Videre er det et av målene med filmen å vise at man godt kan ta ett eller

to enkeltfag, uten å måtte stille mot en fullstendig embetseksamen, og at universitetet ikke er noe dårligere alternativ enn distriktshøyskolene i så måte. Det skal også legges vekt på de mulighetene man har for forskjellige fagkombinasjoner — at man ikke trenger å studere utelukkende språkfag eller samfunnsfag, men at disse kan kombineres, også sammen med realfag. Disse tre fagområdene er de det vil bli lagt mest vekt på. Fag som medisin og fiskerifag markedsfører seg sjøl, og det har lenge vært flere søkere der enn man har plasser til. Dessuten er disse lite aktuelle for folk som kommer rett fra den videregående skolen, fordi det som oftest trengs praksis til å komme inn der. Produsent for filmen er Kjell Kolbeinsen, og det er meininga at opptakene skal gjøres i april/mai.

PÅMINNELSE

VI MINNER OM AT KONTORTIDA VÅR ER TIRSDAGER FRA KLOKKA 18.30 OG UTOVER TIL CA. KL. 21.00. TELEFON 81 715.

